

Проект
вноситься народними
депутатами України
Тарасенком Т. П. та іншими

ЗАКОН УКРАЇНИ

«Про внесення змін до Закону України «Про державні нагороди України» щодо удосконалення системи державних нагород України»

Верховна Рада України п о с т а н о в л я є:

І. Внести зміни до Закону України «Про державні нагороди України» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 21, ст.162), виклавши його в такій редакції:

«З А К О Н У К Р А Ї Н И «Про державні нагороди України»

Розділ І ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Державні нагороди України

Державні нагороди України (далі - державні нагороди) є вищою формою відзначення громадян за видатні заслуги у розвитку економіки, науки, культури, соціальної сфери, захисті Вітчизни, охороні конституційних прав і свобод людини, державному будівництві та громадській діяльності, за інші заслуги перед Україною.

Державні нагороди встановлюються виключно законами України.

Кожен має право на справедливе нагородження державними нагородами за здійснення визначної суспільно і державно корисної заслуги.

Ніхто не може бути нагороджений державною нагородою без його згоди. Це положення не поширюється на нагородження посмертно.

Стаття 2. Законодавство про державні нагороди

Законодавство про державні нагороди складається з Конституції України, цього Закону та указів Президента України, що видаються відповідно до нього.

Стаття 3. Види державних нагород

Державними нагородами є:
орден;

хрест;
медаль;
почесне звання України;
Державна премія України;
президентська відзнака.

Стаття 4. Статут і положення про державні нагороди

Президент України затверджує:

статут - для кожного ордену;
положення - для інших державних нагород.

Статути і положення про державні нагороди визначають підстави для нагородження, містять опис державної нагороди, а також встановлюють порядок нагородження, вручення, носіння державних нагород та інші правила.

Стаття 5. Нагородження державними нагородами

Державними нагородами можуть бути нагороджені громадяни України, іноземці та особи без громадянства.

Нагородження державними нагородами проводиться на підставі відповідного указу Президента України.

Президент України, Голова Верховної Ради України, Перший заступник і заступник Голови Верховної Ради України, народні депутати України, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри України, міністри, керівники інших центральних органів виконавчої влади, депутати представницьких органів місцевого самоврядування можуть бути нагороджені державними нагородами лише після завершення своїх повноважень за винятком нагородження за особисту мужність та героїзм та нагородження президентськими відзнаками у вигляді пам'ятних та ювілейних медалей.

Особу, яку відзначено державною нагородою, може бути представлено до наступного нагородження не раніше, ніж через три роки з моменту опублікування указу Президента України про попереднє нагородження, за винятком представлення до нагородження за виявлену особисту мужність і героїзм. У разі, якщо особа представляється до наступного нагородження, беруться до уваги лише ті заслуги (вчинки), які мали місце після попереднього нагородження. Порядок представлення до нагородження, вручення державних нагород, а також їх позбавлення, визначається Президентом України.

Граничний термін розгляду документів Комісією державних нагород та геральдики для представлення до державної нагороди або її позбавлення – 180 календарних днів.

Нагородженому вручається державна нагорода з атрибутами, передбаченими статутом або положенням про нагороду та документ, що посвідчує нагородження.

Державна нагорода вручається особисто нагородженому в обстановці урочистій та широкої гласності із залученням засобів масової інформації в термін не пізніше 60 днів після набрання чинності указом Президента України. У разі вручення державної нагороди в районі ведення бойових дій,

або за наказом з обмеженим доступом, можливе вручення нагороди без залучення громадськості та представників засобів масової інформації.

Нагородження державними нагородами може бути проведено посмертно, якщо інше не передбачене їхніми статутами (положеннями). Нагородження посмертно провадиться не пізніше, ніж через 25 років з дня смерті особи, яку представлено до нагородження. Повторне нагородження посмертно однієї й тієї самої особи не допускається.

Відомості про нагороджених державними нагородами вносяться у відкритий Державний реєстр нагороджених (далі – Реєстр нагороджених), за винятком нагороджених указами Президента України з обмеженим доступом. У Реєстрі нагороджених зазначаються прізвище, ім'я та по батькові нагородженого, назва нагороди та її ступінь, дата і номер указу Президента України про нагородження, первинна організація (особа), яка ініціювала нагородження та відповідальна особа, яка затвердила представлення. Порядок ведення Реєстру нагороджених затверджується указом Президента України.

Громадяни України можуть приймати нагороди іноземних держав.

Розділ II ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ

Стаття 6. Ордени України

В Україні встановлюються такі ордени:

орден Золотого Тризуба - вища державна нагорода України за здійснення визначного геройського вчинку або за визначне досягнення;

орден князя Ярослава Мудрого I, II, III, IV, V ступеня - за видатні заслуги перед Україною в галузі державного будівництва, зміцнення міжнародного авторитету України, розвитку економіки, науки, освіти, культури, мистецтва, охорони здоров'я, за визначні благодійницьку, гуманістичну та громадську діяльність;

орден "За заслуги" I, II, III ступеня - за видатні заслуги в економічній, науковій, соціально-культурній, військовій, державній, громадській та інших сферах суспільної діяльності;

орден Богдана Хмельницького I, II, III ступеня - для відзначення військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, за видатні успіхи в командуванні військовими з'єднаннями, частинами та підрозділами під час бойових дій, антитерористичних та миротворчих операцій;

орден Героїв Небесної Сотні - для відзначення осіб за громадянську мужність, патріотизм, відстоювання конституційних засад демократії, прав і свобод людини, активну благодійну, гуманістичну, громадську діяльність в Україні, самовіддане служіння Українському народу, виявлені під час Революції гідності (листопад 2013 року - лютий 2014 року), інших подій, пов'язаних із захистом незалежності, суверенітету і територіальної цілісності України;

орден Мужності I, II, III ступеня - для відзначення за особисту мужність, виявлену при виконанні службового та громадянського обов'язку;

орден княгині Ольги I, II, III ступеня - для відзначення жінок за визначні заслуги в державній, виробничій, громадській, науковій, освітянській, культурній, благодійницькій, інших сферах суспільної діяльності та вихованні дітей у сім'ї.

орден короля Данила Галицького I, II, III ступеня - для відзначення військовослужбовців та поліцейських, державних службовців та інших осіб, які склали присягу, посадових осіб місцевого самоврядування за значний особистий внесок у розбудову України, сумлінне та бездоганне служіння Українському народу;

Стаття 7. Хрести України

В Україні встановлюються такі хрести:

Хрест "Честь і слава" - для відзначення за героїчний вчинок з ризиком для життя під час бойових дій, антитерористичних та миротворчих операцій;

Хрест "Гідність та честь" - для відзначення за героїчний вчинок з ризиком для життя в мирний час.

Стаття 8. Медалі України

В Україні встановлюються такі медалі:

медалі орденів князя Ярослава Мудрого, "За заслуги", короля Данила Галицького, Богдана Хмельницького, "За Мужність"; княгині Ольги - за вагомий особистий внесок у відповідній сфері діяльності, визначеній Статутом відповідного ордена, який недостатній для нагородження орденом, однак гідні іншої нагороди;

медаль "За військову службу Україні" - за мужність і відвагу, самовіддані дії, проявлені під час бойових дій, антитерористичних та миротворчих операцій в умовах небезпеки для життя;

медаль "Захиснику Вітчизни" - за зразкову військову службу під час бойових дій, антитерористичних та миротворчих операцій;

медаль "За врятоване життя" - для відзначення за врятування життя людини, запобігання нещасним випадкам з людьми.

Стаття 9. Почесні звання України

Встановлюються такі почесні звання України:

"Гордість професії";

"Гордість нації".

Почесне звання "Гордість професії" присвоюється громадянам України, які працюють у відповідній галузі економічної та соціально-культурної сфери не менше десяти років та мають високі трудові досягнення і професійну майстерність.

Почесне звання "Гордість нації" присвоюється громадянам України, які працюють у відповідній галузі економічної та соціально-культурної сфери не менше двадцяти років, мають видатні трудові досягнення і професійну майстерність, не раніше ніж через десять років після присвоєння почесного звання "Гордість професії".

Стаття 10. Державні премії України

Встановлюються такі Державні премії України:

1) Національна премія України імені Тараса Шевченка - за найвидатніші твори літератури і мистецтва, публіцистики і журналістики, які є вершинним духовним надбанням Українського народу, утверджують високі гуманістичні ідеали, збагачують історичну пам'ять народу, його національну свідомість і самобутність, спрямовані на державотворення і демократизацію українського суспільства;

2) Національна премія України імені Бориса Патона:

за видатні наукові дослідження, які сприяють дальшому розвитку гуманітарних, природничих і технічних наук, позитивно впливають на суспільний прогрес і утверджують високий авторитет вітчизняної науки у світі;

за розроблення та впровадження нової техніки, матеріалів і технологій, нових способів і методів лікування та профілактики захворювань, що відповідають рівню світових досягнень;

за роботи, які становлять значний внесок у вирішення проблем охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки;

за створення підручників для закладів загальної середньої освіти, професійної (професійно-технічної) освіти, фахової передвищої освіти, вищої освіти, що відповідають сучасним вимогам і сприяють ефективному опануванню знань, істотно впливають на поліпшення підготовки майбутніх спеціалістів;

3) Державна премія України в галузі архітектури - за створення видатних житлово-цивільних та промислових архітектурних комплексів, будівель і споруд, роботи в галузі містобудування, ландшафтної архітектури, упорядкування міст і селищ, реставрації пам'яток архітектури і містобудування, наукові праці з теорії та історії архітектури, що мають важливе значення для дальшого розвитку вітчизняної архітектури і містобудування та здобули широке громадське визнання;

4) Державна премія України імені Олександра Довженка - за видатний внесок у розвиток українського кіномистецтва;

5) Державна премія України в галузі освіти - за видатні досягнення в галузі освіти за номінаціями:

дошкільна і позашкільна освіта;

загальна середня освіта;

професійно-технічна освіта;

вища освіта;

наукові досягнення в галузі освіти

Стаття 11. Президентські відзнаки

Президент України відповідно до Конституції України встановлює президентські відзнаки та нагороджує ними.

Президентські відзнаки являють собою форму реалізації повноважень Президента України як Глави держави та Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України.

Президентськими відзнаками є:

- “Почесна відзнака Президента України” - для відзначення громадян України, діаспори та іноземців за значний внесок у відродження національної культурно-мистецької, духовної, архітектурної, військово-історичної спадщини, заслуги у державотворчій, дипломатичній, гуманістичній, науковій, просвітницькій і благодійній діяльності;

- “Іменна вогнепальна зброя” - для відзначення осіб, які мають офіцерське звання, за визначні заслуги у забезпеченні обороноздатності України, недоторканності її державного кордону, підтримці високої бойової готовності військ, зміцненні національної безпеки, боротьбі зі злочинністю, захисті конституційних прав і свобод громадян;

- пам'ятні та ювілейні медалі;

- премії.

Стаття 12. Розробка малюнків, виготовлення державних нагород та документів, що посвідчують нагородження ними

Малюнки знаків державних нагород України затверджуються встановленим порядком на підставі результатів конкурсів, організованих Комісією державних нагород та геральдики. Авторське право на малюнок державної нагороди після затвердження результатів конкурсу переходить державі.

Виготовлення знаків державних нагород (крім президентських відзнак у вигляді пам'ятних та ювілейних медалей) та документів, що посвідчують нагородження ними, здійснюється виключно Банкотно-монетним двором Національного банку України.

Зразки-еталони державних нагород затверджуються Президентом України за результатами відкритого конкурсу виробників, який може проводитись на безоплатній основі.

Стаття 13. Попередній розгляд питань щодо нагородження

Для попереднього розгляду питань, пов'язаних з нагородженням державними нагородами України та забезпечення єдиного підходу до розвитку нагородної та геральдичної справи при Президентові України утворюється Комісія державних нагород та геральдики, яка є дорадчим органом і працює на громадських засадах.

Персональний склад зазначеної Комісії та порядок її роботи визначаються Президентом України.

Розділ III

ПРАВА І ОBOB'ЯЗКИ НАГОРОДЖЕНИХ

Стаття 14. Порядок зберігання державних нагород

Особи, удостоєні державних нагород, повинні дбайливо ставитися до їх схоронності. У разі втрати нагород нагороджені зберігають свої права на них відповідно до закону.

Нагородженому можуть бути видані дублікати нагороди або документів про нагородження, якщо Комісією державних нагород та геральдики буде

визнано, що втрата державної нагороди сталася внаслідок стихійного лиха, бойових дій або з інших причин, що не залежать від нагородженого.

Стаття 15. Права нагороджених на пільги

Особи, нагороджені державними нагородами, користуються пільгами та привілеями, передбаченими законами України.

Стаття 16. Позбавлення державних нагород

Позбавлення державних нагород України може бути проведено Президентом України лише у разі:

1) набрання законної сили рішенням суду про визнання нагородженого винним у вчиненні тяжкого та особливо тяжкого злочину або порушення нагородженим Військової присяги або Присяги державного службовця;

2) виявлення обставин, що передували нагородженню державною нагородою, наявність відомостей про які унеможлилювали б нагородження, зокрема надання неправдивої інформації про особу під час представлення її до нагородження;

3) здійснення нагородженим вчинків, які роблять його негідним державної нагороди;

4) відмова нагородженого від державної нагороди.

Подання про позбавлення державних нагород вносять на ім'я Президента України органи, які вносили подання про відзначення відповідних осіб державними нагородами. Подання розглядаються Комісією державних нагород та геральдики, яка робить висновок з порушеного питання.

Президент України приймає рішення про позбавлення державної нагороди шляхом видання указу Президента України про позбавлення державної нагороди. Рішення про позбавлення може стосуватися всіх або лише деяких державних нагород.

У разі відмови нагородженого прийняти державну нагороду особа, відзначена державною нагородою, не пізніше, ніж через п'ять днів з моменту оприлюднення відповідного указу Президента України, подає заяву на ім'я Президента України про відмову прийняти державну нагороду. Президент України приймає відмову від державної нагороди, видаючи указ Президента України про визнання таким, що втратив чинність, указу Президента України про нагородження державними нагородами в частині, що стосується особи, яка відмовилась від нагороди, на підставі відмови нагородженого отримати державну нагороду.

Особи, позбавлені державних нагород, особи указ Президента України про нагородження яких скасовано та особи, які відмовились від державних нагород, втрачають право користуватися всіма пільгами та привілеями, передбаченими для нагороджених осіб.

Стаття 17. Поновлення у правах на державні нагороди

Особа, позбавлена державної нагороди, має право звернутися до Президента України з апеляційною заявою про поновлення права на державну нагороду. Апеляційна заява розглядаються Комісією державних нагород та геральдики, яка виносить відповідний висновок за результатом її розгляду.

Поновлення права на державні нагороди здійснюється указом Президента України.

Після набрання чинності указу Президента України про поновлення у правах на державні нагороди нагородженому повертаються відповідні пільги та привілеї.

Стаття 18. Зберігання державних нагород після смерті нагородженого

Після смерті нагородженого, за наявності спадкоємців, нагорода залишається у сім'ї померлого.

За згодою спадкоємців державні нагороди можуть бути передані на тимчасове або постійне зберігання музеям. Державні нагороди передаються музеям на підставі рішення Комісії державних нагород та геральдики за наявності відповідного клопотання музейного закладу.

Передані музеям на постійне зберігання державні нагороди спадкоємцям померлого або нагородженого посмертно не повертаються.

У разі відсутності у померлого нагородженого спадкоємців державні нагороди і документи про нагородження мають бути передані на зберігання державі.

Стаття 19. Порядок вивезення державних нагород за межі України

Громадяни України, іноземці та особи без громадянства, нагороджені державними нагородами, або їх спадкоємці у разі виїзду за межі України мають право вивозити знаки державних нагород, а також документи про нагородження ними.

Вивіз знаків державних нагород та документів про нагородження ними, право на володіння якими не підтверджено відповідними документами, забороняється.

Знаки державних нагород та документи про нагородження ними, вилучені правоохоронними і митними органами в осіб, які незаконно їх носять, або заволоділи злочинним шляхом, повертаються їх законним власникам чи спадкоємцям або передаються відповідним органам державної влади.

Розділ IV

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ

Стаття 20. Відповідальність за порушення законодавства про державні нагороди

Громадяни України, іноземці та особи без громадянства несуть відповідальність відповідно до законів України за:

- незаконне носіння знаків державних нагород;
- підробку документів про нагородження;
- незаконне виготовлення знаків державних нагород та нагородних документів;
- незаконне користування пільгами нагородженого шляхом їх привласнення.

Розділ V ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності через шість місяців з дня його опублікування.

2. До приведення законодавства України у відповідність з цим Законом законодавчі та інші нормативно-правові акти застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.

3. Установити, що дія цього Закону поширюється на правовідносини, пов'язані з нагородженням:

громадян України, удостоєних державних нагород СРСР або республік, що входили до його складу;

громадян України, іноземців та осіб без громадянства, нагороджених державними нагородами Української РСР (Почесною Грамотою, Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР, удостоєних почесних звань Української РСР), а також нагороджених Державними преміями Української РСР;

осіб, нагороджених державними нагородами та відзнаками Президента України до набрання чинності цим Законом.

4. Кабінету Міністрів України у тримісячний строк:

подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність з цим Законом.

5. Рекомендувати Президентіві України привести свої укази у відповідність із цим Законом.».

**Голова
Верховної Ради України**

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: Тарасенко Тарас Петрович
Сертифікат: 58E2D9E7F900307B0400000BEFC2E0038048F00
Дійсний до: 25.01.2023 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
№ 120д9/1-2021/245385 від 22.07.2021

598353